

CERTIFIERAD

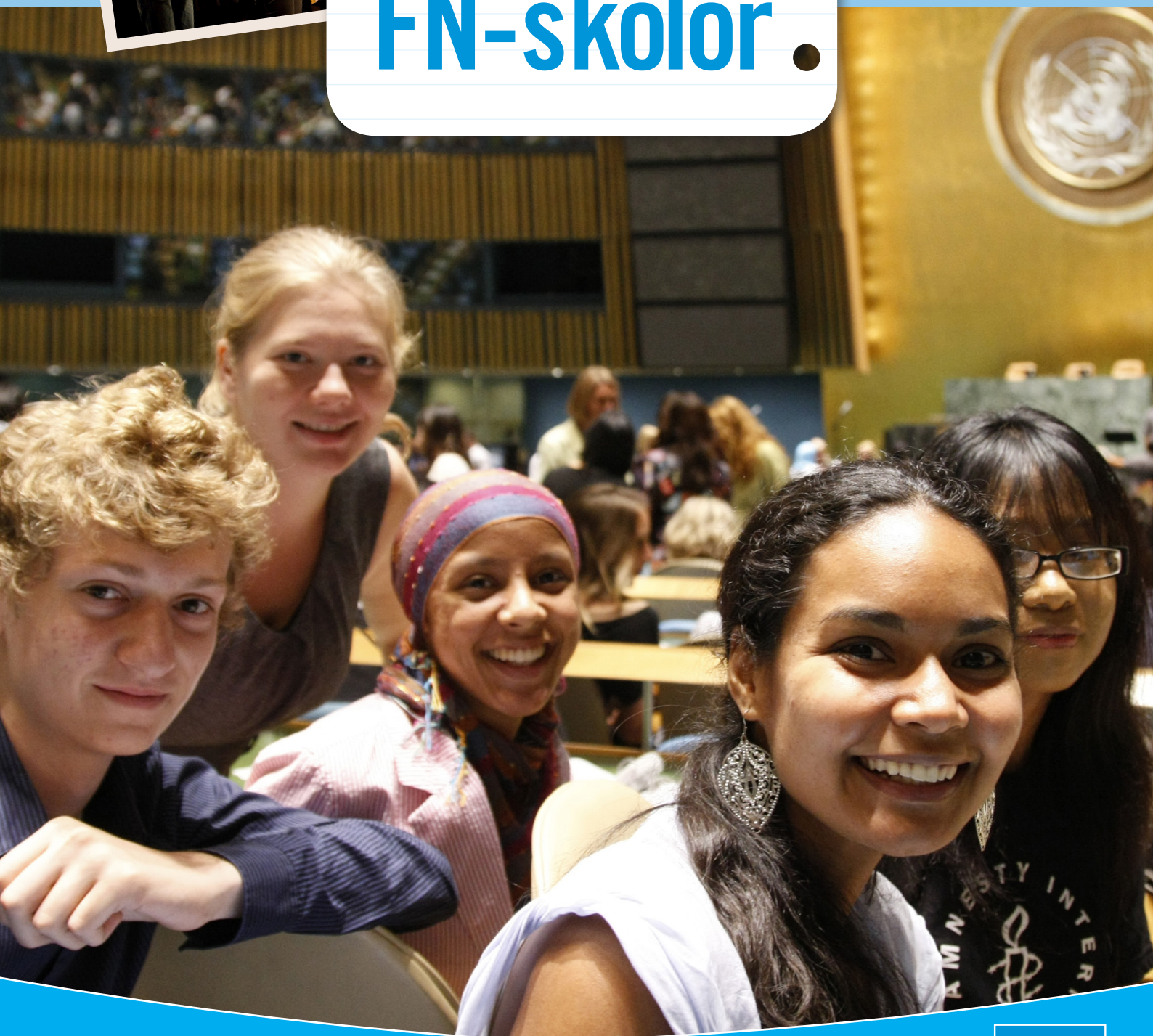

FN-skola

Förslag på gymnasiearbeten för

FN-skolor

FN-förbundet
UNA SWEDEN

Innehållsförteckning

Använd gymnasiearbetet till att fördjupa dig i globala frågor	2
Allmänt om FN och globala frågor	
Globalt engagemang – Unga gör skillnad	3
Behövs FN?	4
FN:s generalsekreterare	5
Fred, säkerhet och nedrustning	
FN som konflikthanterare	6
FN och freden – Skyldighet att skydda	8
ICC – Internationella brottsmålsdomstolen	9
En kärnvapenfri värld	10
Svensk vapenexport	11
Minor och klustervapen	13
Barnsoldater	14
Kvinnor i konflikt	15
Flyktingar och asyl	16
Mänskliga rättigheter	
Sverige och de mänskliga rättigheterna	18
Mänskliga rättigheter på din skola	19
Främlingsfientlighet i Europa	20
Diskriminering av romer	21
FN och diskriminering av kvinnor	22
Flicka – Extra utsatt	23
Människohandel – Vår tids slaveri	24
Företagens sociala ansvar	25
Utveckling	
Agenda 2030	26
Vart är världen på väg?	27
Hunger i världen	28
Skolmat	29
Nyckeln till utveckling	30
Hur går det för klimatet?	31
Klimatsmart?	32
Hållbar turism	33

Använd gymnasiearbetet till att fördjupa dig i globala frågor

Syftet med gymnasiearbetet på de studieförberedande programmen är att man ska fördjupa sig i något eller några av programmets centrala kunskapsområden samt visa att man behärskar den vanligaste redovisningsformen på relevanta framtida högskoleprogram. Detta innebär för de flesta elever på studieförberedande program att de ska skriva en rapport med utgångspunkt i en frågeställning med anknytning till programmet de går. Undantaget är elever på samhällsvetenskapliga programmet med medieinriktning, elever på estetiska programmet och elever på teknikprogrammet, som alla har möjlighet att redovisa sitt arbete i andra för programmet relevanta former.

På de följande sidorna kommer vi att presentera förslag på hur ett gymnasiearbete i rapportform eller i form av en film eller annan produktion kan användas för att fördjupa sig i globala frågor. Varje förslag innehåller en bakgrundstext, några exempel på ämnen samt tips på vidare läsning. Förslagen är uppdelade i fyra teman: allmänt om FN och globala frågor, fred, säkerhet och nedrustning, mänskliga rättigheter och utveckling och fattigdomsbekämpning.

Vi hoppas att du kommer att finna mycket matnyttigt och att förslagen kan hjälpa dig att få en bra start på ditt gymnasiearbete!

Globalt engagemang – unga gör skillnad

”Ingen människa är född en god medmänniska; ingen nation är född demokrati. Båda är processer som utvecklas över en livstid. Unga människor måste inkluderas från början. Ett samhälle som avskärmar sig från sina unga skär av sin egen livlina.”

Kofi Annan, FN:s generalsekreterare 1997-2006

Att unga engagerar sig är avgörande för att vi ska klara av dagens globala utmaningar som klimatförändringar, konflikter mellan folkgrupper och fattiga länders utveckling. År 2010-2011 utnämndes därför av FN till internationella året för unga. På olika håll i världen hölls konferenser där unga människor träffades och gav sin syn på viktiga frågor. Självklart ska unga göra sina röster hörda, det är ju till dem som dagens ledare snart kommer att lämna över makten.

FN uppmanar alla unga världen över att sätta press på politiska ledare och uppmuntrar därför civila samhället att stödja unga människor i deras engagemang. Du kan göra skillnad genom att själv engagera dig för en bättre värld och på så sätt få med fler unga i detta viktiga arbete.

Exempel på ämnen

- Hur engagerade är unga idag av vad som sker runt om i världen? Välj en fråga och gör en enkät- eller intervjuundersökning.
- Vilka vägar kan man gå om man vill engagera sig i globala frågor lokalt?
- Vad är det som får unga människor att engagera sig i globala frågor?
- Vilka politiska forum finns för ungdomsinflytande? Hur kan unga påverka den politik som förs, nationellt och internationellt?

Tips på källor

FN-förbundets UNg-sida, www.fn.se/ung/

Sverige ungdomsorganisationer, www.lsu.se

Svenska kyrkan, *Orka – världens viktigaste bok*, kan laddas hem från <http://www.svenskakyrkan.se/>.

Frankell, Maja, *Vår förbannade rätt*, 2004

FN-förbundet och LSU, *Säg det själv – en bok om FN och om hur du förändrar världen*, 2006

FN-förbundet på Facebook och Twitter

UN Photo/Joao Araujo Pinto

Behövs FN?

I Sverige är många positivt inställda till FN som organisation och dess verksamhet. I skolorna har FN ofta beskrivits som en organisation som alla världens länder står bakom utan ifrågasättanden, och FN förknippas starkt med värden som mänskliga rättigheter, fred och humanitet.

Men det finns också kritik mot FN. FN är en organisation där inte mindre än 193 länder, med olika åsikter i många frågor, ska komma överens och handla gemensamt. Ibland leder det till handlingar som inte alla medlemsländer tycker är bra, ibland leder det till lösningar som gör det svårt för organisationen att överhuvudtaget agera.

Samtidigt är FN världens största internationella samarbetsorganisation, både vad gäller antal medlemsstater och bredden av frågor. Vad skulle vi göra utan den plattform för dialog som FN-systemet utgör, och hur skulle vi hantera globala frågor utan ett globalt samarbetsorgan?

Exempel på ämnen

- Analysera FN-debatten i Sverige. Vilken kritik finns mot FN? Hur bemöts kritiken? Finns det några tydliga förslag på reformering av FN?
- Vad vet och tycker människor i Sverige/på din ort om FN och FN:s arbete?
- Hur framställs FN i svensk media jämfört med media från andra länder i Europa?
- FN:s huvudarbetsområden är fred och säkerhet, mänskliga rättigheter och utveckling. Välj en fråga och undersök hur FN arbetar med detta. Diskutera sedan alternativ till FN. Vilka andra samarbetsorgan skulle kunna arbeta med de här frågorna? Vad skulle hända om alla stater fattade beslut fristående från varandra?

Tips på källor

Regeringen www.regeringen.se (bland annat utrikesdeklarationer)

Utrikespolitiska institutet www.ui.se

FN:s informationskontor för Västeuropa www.unric.org

Bolton, John, *Surrender is not an option*, 2008

Schlesinger, Stephen, *Act of Creation: The Founding of the United Nations*, 2004

Weiss, Thomas G m.fl., *The United Nations and Changing World Politics*, 2010

Wiess, Thomas G, *What's Wrong with the United Nations and How to Fix It*, 2012

UN Photo/JO

FN:s generalsekreterare

”Ni övertar världens omöjligaste jobb.” Med dessa ord överlämnade norrmannen Tryggve Lie uppdraget som FN:s generalsekreterare till Dag Hammarskjöld. Dag Hammarskjöld var FN:s generalsekreterare 1953–1961. Han var generalsekreterare under en svår tid i världspolitiken då många internationella konflikter pågick och världen var starkt färgad av kalla krigets uppdelning mellan öst och väst. Han var med och drev igenom att trupper skulle skickas för att hantera den eskalerande konflikten i Kongo och omkom själv i en flygolycka i samband med att han försökte medla i samma konflikt. Även idag står FN som organisation och generalsekreterarämbetet inför många och stora utmaningar. Vad innebär det egentligen att vara generalsekreterare? Har rollen förändrats? Vad förväntas av den person som har jobbet?

Exempel på ämnen

- Vad innebär det att vara FN:s generalsekreterare, nu och tidigare i organisationens historia?
- Hur påverkas FN och generalsekreterarens roll av det världspolitiska läget? Välj en generalsekreterare eller jämför två olika.
- Hur mycket makt har generalsekreteraren att påverka de beslut som fattas inom FN-systemet? Välj en generalsekreterare och undersök hur denne drivit olika frågor och med vilket resultat.
- Hur får man världens omöjligaste jobb? Vad krävs av en generalsekreterare i FN? Vad har en sådan person för bakgrund och ur utses denna? Jämför olika generalsekreterare med varandra och se om du hittar något mönster? Utifrån den informationen, analysera vem du tror blir nästa generalsekreterare i FN.

Tips på källor

FN:s informationskontor för Västeuropa www.unric.org

Procedure of selecting the next UN Secretary-General <http://www.un.org/pga/70/sg/>

Ahlenius, Inga-Britt och Ekdahl, Niklas, *Mr Chance: FN:s förfall under Ban Ki-moon*, 2011

Nassif, Ramses, *U Thant in New York 1961-1971: a portrait of the third UN Secretary General*, 1988

Lid Andersson, Lena, *Ledarskapande retorik: Dag Hammarskjöld och FN:s övriga generalsekreterare som scen för karisma, dygder och ledarideal*, 2009

Meisler, Stanley, *Kofi Annan, A man of peace in a world of war*, 2007

Ask, Sten, *Freden som äventyr, Dag Hammarskjöld och FN:s framtid*, 2005

Fredens Pris - Dag Hammarskjöld och visionen om FN (DVD-film)

UN Photo/Albert Gonzalez Farran

FN som konflikthanterare

När FN bildades var visionen att ”rädda kommande släktled från krigets gissel”. Två världskrig hade sargat stora delar av världen och 51 länder gick 1945 samman med den gemensamma uppfattningen att detta inte fick hända igen. Sedan dess har organisationen vuxit, och FN har idag 193 medlemsländer.

I FN-stadgan finns ett förbud mot allt våld mellan stater, med två undantag: Som stat har man rätt till självförsvar om man själv blir anfallen och FN:s säkerhetsråd får också ge tillstånd till användandet av militärt våld vid hot mot den internationella freden och säkerheten, brott mot freden eller angreppsbrott. Men FN är beroende av medlemstaternas stöd för att kunna agera och särskilt vetorätten har många gånger förklarat organisationen och gjort det svårt att ingripa även vid dessa tillfällen.

Trots dessa svårigheter har FN ofta haft en viktig roll i konflikter runt om i världen, inte bara genom militära operationer utan också när det gäller fredlig konfliktlösning och kanske framförallt med olika typer av humanitärt stöd till dem som drabbas av konflikten.

Exempel på ämnen

- Vilken roll har FN i en specifik konflikt? Välj en eller jämför två olika konflikter.
- Vilken kritik riktas mot FN:s förmåga att lösa pågående konflikter?
- Vilka motargument och initiativ för att möta kritiken finns det?
- Hur fungerar FN:s arbete med att förebygga konflikter?
- Hur fungerar FN:s arbete med att återuppbygga samhällen efter en konflikt?
- Vilka länder bidrar med flest soldater till FN-ledda fredsbevarande insatser? Är bidraget jämnt fördelat över FN:s medlemmar? Varför/varför inte?
- Hur ser Sveriges bidrag till fredsinsatser ut? Har det ändrats över tid? Varför/varför inte?
- Jämför två olika FN-insatser. Vad har de för mandat, vilka är deras uppgifter, hur påverkas insatsen av förhållandena i det område den verkar?
- Diskutera för- och nackdelar med vetorätten.
- Analysera delmål 16 i de globala målen.

Tips på källor

Svenska FN-förbundet www.fn.se (se vidare under fred, säkerhet och nedrustning)

UN Department of Peacekeeping Operations

<http://www.un.org/en/peacekeeping/about/dpko/>

Regeringen www.regeringen.se

Utrikespolitiska institutet www.ui.se

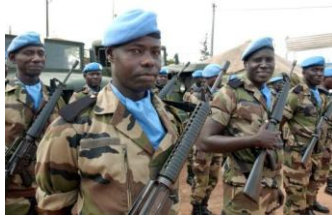
Institutionen för freds- och konfliktforskning i Uppsala www.pcr.uu.se

FN:s informationskontor för Västeuropa www.unric.org

Globalis, landdatabas www.globalis.se

Stockholm International Peace Research Institute www.sipri.org

De globala målen www.globalamalen.se

UN Photo/Eskinder Debebe

FN och freden – Skyldighet att skydda

Varje år dödas ca 30 000 människor i väpnade strider. De senaste decennierna har världens konflikter ändrat karaktär. Färre väpnade konflikter äger rum mellan två stater och fler inom en och samma stat. Detta har länge skapat problem inom FN-systemet, som från början var tänkt att stävja *mellanstatliga* konflikter och skydda *internationell* fred och säkerhet och därför haft svårt att hantera inbördes konflikter. Flera gånger har FN ändå lyckats hindra att konflikter blossat upp och blivit våldsamma, men FN har också misslyckats. De kanske mest kända exemplen på det är folkmorden i Bosnien och Rwanda.

Vid FN:s toppmöte i september 2005 enades statscheferna om att förstärka folkrätten genom att tydligt säga att stater har en skyldighet att skydda sin befolkning och att omvärlden har en skyldighet att ingripa när staterna brister i sitt ansvar. Man skapade därmed en starkare folkrättslig möjlighet att ingripa även i inomstatliga konflikter. Ur slutdeklarationen från FN-toppmötet 2005:

”Världssamfundet, genom FN, har skyldighet att använda diplomatiska, humanitära och andra fredliga medel (---) för att skydda befolkningar mot folkmord, krigsförbrytelser, etnisk rensning och brott mot mänskligheten. I detta sammanhang är vi också beredda att gemensamt agera (---) i enlighet med stadgans kapitel VII (---) om de fredliga medlen visar sig otillräckliga.”

Exempel på ämnen

- Vad innebär Skyldighet att skydda och på vilka sätt är detta en ny princip för FN?
- När har principen Skyldighet att skydda hittills åberopats och vilka åtgärder har vidtagits? Vilka argument har använts för att rättfärdiga insatserna?
- Vad innebär begreppet mänsklig säkerhet (jämfört med staters säkerhet) och hur är det kopplat till Skyldighet att skydda?
- Jämför FN:s agerande i konflikterna i Syrien och Libyen. Hur har principen Skyldighet att skydda aktualiserats? Vilka är orsakerna till att FN:s roll sett så olika ut i de två konflikterna?

Tips på källor

FN:s institut för nedrustningsforskning www.unidir.org

The Human Security Report Project www.hsrgroup.org

Svenska FN-förbundet www.fn.se (se vidare under fred, säkerhet och nedrustning)

Världshorisont nr 1 2012, www.fn.se/om-oss/verksamhet/varldshorisont

International coalition for the responsibility to protect, www.responsibilitytoprotect.org

International Crisis Group www.crisisgroup.org

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) www.sakerhetspolitik.se

Global Center for the Responsibility to protect www.globalr2p.org

UN Photo/ICC/AP Pool/Peter Dejong

ICC – Internationella brottsmålsdomstolen

Den internationella brottsmålsdomstolen, ICC, inrättades 1 juli 2002 och är världens första permanenta internationella domstol för krigsförbrytelser, brott mot mänskligheten och folkmord. Innan dess fanns bara tribunaler för specifika konflikter, som t ex Internationella krigsförbrytartribunalerna för forna Jugoslavien och Rwanda. ICC:s praktiska arbete började under 2003 och det första ärendet blev att utreda massakrer i Ituriregionen i nordöstra Kongo-Kinshasa. Den 29 januari 2009 skrevs internationell rättshistoria när 48-åriga Thomas Lubanga i domstolens allra första rättegång åtalades för att ha rekryterat barnsoldater i Ituri.

Domstolen är inte en del av FN, utan en självständig internationell organisation. Därför behöver domstolen inte något särskilt mandat från FN för att väcka åtal mot en person. Däremot ingriper domstolen endast när nationella domstolar inte kan eller inte vill utreda brotten på egen hand. Detta kan t ex bero på att den regering som har makten inte vill väcka åtal eller att landets juridiska system inte fungerar. Det är inte heller alla länder som erkänt domstolens jurisdiktion.

Exempel på ämnen

- På vilket sätt är inrättandet av en permanent brottsmålsdomstol viktigt för folkrätten?
- Vilka är de avgörande skillnaderna mellan ICC och FN:s internationella domstol ICJ i Haag?
- Vad krävs för att domstolen ska kunna väcka åtal mot en person?
- Vilka åtal har väckts hittills? Vilka pågående situationer kan komma att hamna inför domstolen?
- Hur många och vilka länder samarbetar inte med ICC? Vilken betydelse kan detta ha för domstolens effektivitet?

Tips på källor

Svenska FN-förbundet www.fn.se (se vidare under fred, säkerhet och nedrustning)

International Criminal Court www.icc-cpi.int

Amnesty i Sverige www.amnesty.se/icc

Utrikespolitiska institutet www.ui.se

FN-förbundets interaktiva databas om världens länder www.globalis.se

Stockholm International Peace Research Institute www.sipri.org

CICC, ICC-koalitionen www.iccnw.org

Röda Korset www.redcross.se (se vidare under folkrätt/humanitär rätt)

UN Photo/Yosuke Yamahata

En kärnvapenfri värld

Nära 70 år efter att atombomberna fälldes över Nagasaki och Hiroshima finns det omkring 20 000 kärnvapen kvar i nio länder. Flera tusen står redo att användas inom loppet av minuter. Vilka länder som får ha kärnvapen, hur nedrustning ska ske mm regleras i ickespridningsavtalet, NTP (eng Non-proliferation Treaty). Ickespridningsavtalet trädde i kraft 1970. Då var det fem av världens stater som hade kärnvapen: USA, Ryssland, Storbritannien, Frankrike och Kina. Sedan dess har även Indien, Pakistan, Israel och Nordkorea utvecklat kärnvapen. De tre förstnämnda har aldrig anslutit sig till NTP och var därför aldrig bundna av avtalet. Nordkorea däremot var anslutna men begärde utträde 2003. Vart femte år, senast 2010, sker en översyn av icke-spridningsavtalet.

Exempel på ämnen

- Hur fungerar processen med översyn av NTP, vad är det som diskuteras och vad har man hittills kommit fram till?
- Hur ställer sig kärnvapenstaterna till nedrustning och hur argumenterar de för sina ståndpunkter?
- Vilka möjligheter har det internationella samfundet att hindra stater från att utveckla kärnvapen? Vilka konsekvenser kan det få för stater att bryta mot de regler som finns?
- Vilka kortsiktiga och långsiktiga effekter har atombomberna över Hiroshima och Nagasaki haft på befolkningen där?

Tips på källor

UN, Maintain International Peace and Security <http://www.un.org/en/sections/what-we-do/maintain-international-peace-and-security/index.html>

FN:s informationskontor för Västeuropa www.unric.org

United Nations Office for Disarmament Affairs www.un.org/disarmament/

United Nations Institute for Disarmament Research www.unidir.org

International Atomic Energy Agency www.iaea.org

Regeringens webbplats om nedrustning och icke-spridning www.regeringen.se/sb/d/12026

Svenska FN-förbundet www.fn.se (se vidare under fred, säkerhet och nedrustning)

Svenska Freds- och skiljedomsföreningen www.svenskafreds.se

Internationella Kvinnoförbundet för fred och frihet www.ikff.se

Stockholm International Peace Research Institute www.sipri.org

Institutionen för freds- och konfliktforskning i Uppsala, www.pcr.uu.se

UN Photo/Michos Tzovaras

Svensk vapenexport

Sverige är idag det land i världen som säljer mest vapen räknat per person. Under den senaste tioårsperioden har vapenexporten ökat från 3 miljarder till 13 miljarder kronor. Regeringens riktlinjer säger att vapenexport inte bör beviljas om ett land är involverat i, eller riskerar att dras in i, en väpnad konflikt eller om det förekommer grova och omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter. Trots dessa riktlinjer säljer Sverige krigsmaterial till både krigförande länder och till länder där det förekommer grova och omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter. Den 26 juni 2015 presenterade regeringens krigsmaterielexportöversynskommitté (KEX) en utredning med förslag på hur Sverige kan skärpa exportkontrollen till icke-demokratiska regimer.

En av FN:s huvuduppgifter är att arbeta för en allmän och fullständig nedrustning under effektiv internationell kontroll. Idag uppskattas världens samlade militära utgifter uppgå till 11 000 miljarder kronor per år. En allmän nedrustning skulle inte bara göra världen säkrare utan även frigöra enorma resurser till utveckling och fattigdomsbekämpning.

Exempel på ämnen

- Hur ställer sig Sverige till en allmän nedrustning? Vilka argument för och emot allmän nedrustning förekommer i den svenska debatten?
- Vilka organisationer i Sverige och internationellt arbetar för en allmän nedrustning? Med vilka metoder arbetar de?
- Vilka argument för och emot en svensk vapenexport förekommer i Sverige, bland politiker, bland organisationer och i media?
- Vilka lagar och regleringar finns kring svensk vapenexport, och hur efterföljs de?
- Vad gör FN i frågan om allmän nedrustning?
- Vilka hot och möjligheter finns för en vapenfri värld?
- Vad säger KEX-utredningen? Innebär den nya krigsmateriellagstiftningen någon skillnad mot förut? Finns det någon kritik mot den? Vad säger Sveriges vapenexporterande företag om den nya lagstiftningen?

Tips på källor

UN, Maintain International Peace and Security <http://www.un.org/en/sections/what-we-do/maintain-international-peace-and-security/index.html>

Svensk exportkontroll <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/utrikes--och-sakerhetspolitik/svensk-exportkontroll/>

United Nations Institute for Disarmament Research www.unidir.org

Svenska Freds- och skiljedomsföreningen www.svenskafreds.se

Internationella Kvinnoförbundet för fred och frihet www.ikff.se

Stockholm International Peace Research Institute www.sipri.org

Utrikespolitiska institutet www.ui.se

Institutionen för freds- och konfliktforskning i Uppsala www.pcr.uu.se

Försvarexportmyndigheten, www.fmv.se

UN Photo/Pasqual Gorriz

Minor och klustervapen

Varje år dör eller skadas ca 3 500 människor av minor som detonerar. Av dessa är 8 av 10 civila och ungefär hälften barn. Det finns minor i 60 länder och territorier runt om i världen.

Ett problem som liknar det med minor är klustervapen. Klustervapen är stora bombkapslar som innehåller många små bomber, så kallade substridsdelar, som sprids över en stor yta och detonerar när de träffar marken. Ofta drabbas civila i stor utsträckning, dels av själva attacken men också för att inte alla delar exploderar. Många blir liggande kvar på marken, precis som en mina. Klustervapendelar är mycket instabila och kan explodera när som helst.

Svenska FN-förbundet driver kampanjen Minor, med syfte att informera om den globala minsituationen och samla in pengar till minröjning och hjälp till minoffer.

Exempel på ämnen

- Var i världen finns det minor och hur ser arbetet med att röja minor ut på olika platser?
- Vilka olika minröjningsmetoder finns det och vilka för- och nackdelar finns med dem?
- Hur arbetar FN-systemet med frågan om minor?
- Hur påverkas möjligheten till ekonomisk utveckling i mindrabade områden?
- Vilka internationella regelverk finns för att minska användandet av minor? Hur efterlevs de? Vad kan hända om man bryter mot regelverket?

Tips på källor

Minor, www.fn.se/minor

International Campaign to Ban Landmines, www.icbl.org

Landmine Monitor, www.icbl.org/lm

FN:s minröjningscentrum (UNMAS), www.mineaction.org

Ottawakonventionen, www.un.org/Depts/mine/UNDocs/ban_trty.htm

Svenska Freds- och skiljedomsföreningen, www.svenskafreds.se

Totalförsvarets minröjningscentrum (SWEDEC), www.mil.se/swedec

UN Photo/Chris Sattlberger

Barnsoldater

UNICEF uppskattar att det finns omkring 300 000 barnsoldater i världen. FN arbetar för att förmå regeringar att inte rekrytera barnsoldater genom ett tilläggsprotokoll till FN:s barnkonvention. FN har också ett kontor och en särskild rapportör för barn i väpnade konflikter och de arbetar intensivt med frågan om barnsoldater. Man samarbetar även med en rad icke-statliga organisationer som tillsammans har bildat Koalitionen mot användandet av barnsoldater.

Organisationerna arbetar med en lång rad åtgärder och angreppssätt, både när det gäller förebyggande och hjälp till återintegrering. För de flesta barnsoldater är möjligheterna goda, om de får hjälp, att återvända till samhället och en normal tillvaro. För att barnsoldater ska kunna återanpassa sig krävs dock ofta att man diskuterar igenom frågan noga med barnens familjer och byar. Särskilt i länder där barnsoldater begått fruktansvärda våldshandlingar är det viktigt att omgivningen förstår att barnen själva är offer för kriget och att man måste försöka förlåta dem.

Exempel på ämnen

- Vad finns det för skäl till att barn blir soldater?
- Hur arbetar stater och organisationer för att återintegrera barnsoldater i samhället?
- Var och i vilken omfattning finns det barnsoldater?
- Hur arbetar FN och andra organisationer för att minska rekryteringen av barnsoldater? Hur arbetar UNICEF med att hjälpa barnsoldater?
- Hur har barnsoldater använts i en specifik konflikt (t ex Sierra Leone, Colombia, Liberia)?

Tips på källor

FN: s kontor och särskilda rapportör för barn i väpnade konflikt

www.un.org/children/conflict/english/index.html

Koalitionen mot användande av barnsoldater www.child-soldiers.org

FN:s barnfond www.unicef.se

UNICEF www.unicef.org

Rädda Barnen www.rb.se

International Labour Organization www.ilo.org

Amnesty www.amnesty.org

UN Photo/Paulo Filgueiras

Kvinnor i konflikt

Män och kvinnor påverkas olika av konflikter. I dagens inbördeskrig är det framförallt civilbefolkningen som drabbas och kvinnor och barn är mest utsatta. Att attackera flickor och kvinnor genom t ex våldtäkt eller sexuella övergrepp är också ofta en systematisk del av krigsföringen. Att värna rättigheter för flickor och kvinnor i konfliktsituationer är därför viktigt, liksom deras delaktighet i konflikthantering och fredsbyggande.

FN:s säkerhetsråd har antagit fyra resolutioner som uppmanar medlemsländerna att på olika sätt stärka och skydda kvinnors och flickors rättigheter i konfliktsituationer. År 2000 antogs resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet. Här betonas en konflikts effekter på kvinnor och behovet av att inkludera kvinnor i konflikthantering och fredsbyggande åtgärder. Sedan dess har det tillkommit ytterligare resolutioner som på olika sätt bekräftar och utvecklar innehållet i resolution 1325, däribland flera med tydligt fokus på just sexuellt våld i konflikt.

Exempel på ämnen

- Hur ser våldet mot flickor och kvinnor i konflikter ut? Hur omfattande är det? Vad gör FN för att motverka det?
- Hur ser den internationella och svenska lagstiftningen ut för asylsökande som flytt från sexuellt våld?
- Hur ser Sveriges nationella handlingsplan för 1325 ut? Vilka organisationer arbetar i Sverige och internationellt för implementeringen av 1325, och hur arbetar de?
- Vad innebär gender mainstreaming inom FN, hur märks det i praktiken?
- Hur ser könsfördelningen ut i arméer i olika länder och i FN:s insatsstyrkor?

Tips på källor

Griehsel, Marika, *Wallströms resolution*, 2011 (film)

UN Women www.unwomen.org

Peace Women www.peacewomen.org

Kvinna till Kvinna www.kvinnatillkvinna.se

Säkerhetspolitik.se, www.sakerhetspolitik.se

Operation 1325 www.operation1325.se

Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet www.ikff.se

Women's International League for Peace and Freedom, www.wilpfinternational.org

Norville, Valerie, *The Role of Women in Conflict*, 2010, www.usip.org/publications/the-role-women-in-global-security

UN Photo/S. di Bagnio

Flyktingar och asyl

FN:s flyktingorgan UNHCR beräknar att 59,5 miljoner människor var på flykt från sina hem på grund av krig, våld och förtryck i slutet av 2014. Bland dessa fanns både internflyktingar, dvs människor som är på flykt i sitt eget land, och internationella flyktingar, dvs människor som lämnat sitt land. Situationen i många länder gör att allt färre internationella flyktingar frivilligt återvänder till sina ursprungsländer. 2014 var det bara 126 800 människor som återvände frivilligt, jämfört med över en miljon 2005. 86 % av de internationella flyktingarna befinner sig i utvecklingsländer och 75 % i grannländer till det egna ursprungslandet.

Exempel på ämnen

- Hur ser flyktingströmmarna i världen ut? Har de ökat eller minskat?
- Vilka är anledningarna till att människor flyr sitt land?
- Vilka länder tar emot flest flyktingar? Varför är det så?
- På vilket sätt skiljer sig internflyktingar från internationella flyktingar? Vilka möjligheter till stöd och vilka rättigheter har grupperna i det internationella systemet?
- Hur ser asylprocessen i Sverige ut? Vilka lagar reglerar om en person får asyl i Sverige?
- Hur påverkar Dublinförordningen och annan EU-lagstiftning en person som söker asyl i Sverige?
- Vilka rättigheter har asylsökande i Sverige och hur skiljer de sig från de rättigheter som medborgare och personer med permanent uppehållstillstånd har? Har den stora flyktingströmmen under 2015 påverkat den svenska flyktingpolitiken? Har rättigheterna för en asylsökande ändrats? Bryter Sverige mot asylrätten?
- Vad innebär det som brukar kallas ”papperslös” flykting, och vad har dessa för rättigheter i förhållande till andra grupper?

Tips på källor

FN:s högkommissariat för flyktingar, www.unhcr.se

FN:s särskilda organ för palestinska flyktingar, www.unrwa.org

UNHCR:s informationsdatabas www.refworld.org

World Refugee Day www.un.org/en/events/refugeeday/

Global Issues - flyktingar www.un.org/en/globalissues/refugees/

EU-upplysningen, <http://www.eu-upplysningen.se/>

Amnesty www.amnesty.se

Regeringens webbplats, www.regeringen.se (se vidare under asyl, migration och integration)

Migrationsverket, www.migrationsverket.se

Migrationsinfo www.migrationsinfo.se

UN Photo/Jean-Marc Ferré

Sverige och de mänskliga rättigheterna

Den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna antogs av FN:s generalförsamling den 10 december 1948. Förklaringen är inte juridiskt bindande, även om den innebär ett moraliskt åtagande för staterna. Utifrån den allmänna förklaringen har FN därför utformat juridiskt bindande konventioner som är de viktigaste verktygen för FN:s arbete med att övervaka enskilda stater. Med jämna mellanrum förhörs varje lands regering om hur man respekterar mänskliga rättigheter. Förhören görs av FN:s granskningskommittéer och bygger på rapporter från regeringen och det civila samhället. Här har de enskilda organisationerna, bland annat FN-förbundet, en viktig roll att bistå FN:s granskningskommittéer med alternativ information. FN har bland annat rekommenderat Sverige att bli bättre på att hantera hatbrott, arbeta mot diskriminering i vardagen och garantera etniska minoriteter deras rättigheter.

Exempel på ämnen

- Hur arbetar FN med de mänskliga rättigheterna?
- Vilka råd och rekommendationer har Sverige fått av FN:s granskningskommittéer och vad gör Sveriges regering åt det? (Välj en rapport på sidan ”Internationell granskning av Sverige” i tips på källor nedan.)
- Vilka enskilda organisationer arbetar med mänskliga rättigheter på lokal nivå och på vilket sätt kan ungdomar engagera sig i detta arbete?
- Känner barn i Sverige till sina rättigheter?
- Känner lärare/kommuninvånare/politiker till vilka de mänskliga rättigheterna är?
- Granska och jämför ett par olika åtal gällande diskriminering i Sverige.

Tips på källor

Svenska FN-förbundet www.fn.se (se vidare under mänskliga rättigheter)

Svenska FN-förbundet, *Världshorisont nr 4/11, Rasism och främlingsfientlighet*

<http://www.fn.se/om-oss/verksamhet/varldshorisont/>

Regeringens hemsida om mänskliga rättigheter www.manskligarattigheter.gov.se

Internationell granskning av Sverige <http://www.manskligarattigheter.se/sv/manskliga-rattigheter-i-sverige/internationell-granskning-av-sverige>

Amnesty www.amnesty.se

FN om mänskliga rättigheter <http://www.un.org/en/sections/what-we-do/protect-human-rights/index.html>

Säkerhetspolitik.se www.sakerhetspolitik.se

Mänskliga rättigheter på din skola

Likabehandlingsarbetet på skolan handlar om mänskliga rättigheter. Enligt diskrimineringslagen ska alla skolor ha en likabehandlingsplan och enligt skollagen ska man även ha en plan mot kränkande behandling. Syftet med arbetet ska vara att främja elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder samt förebygga och förhindra diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Den myndighet som arbetar med att diskrimineringslagen följs i bland annat skola och arbetsliv är Diskrimineringsombudsmannen (DO). När det gäller mobbing och annan kränkande behandling som inte är just diskriminering kan man istället vända sig till Barn- och elevombudet (BEO).

Exempel på ämnen

- Vilka lagkrav finns på skolor när det gäller likabehandlingsarbete? Vad kan hända om skolorna bryter mot de lagarna?
- Hur ser din skolas likabehandlingsarbete och planer ut?
- Vad vet eleverna på din skola om likabehandlingsarbetet och om sina rättigheter?
- Tycker eleverna själva att skolan är jämställd och icke-diskriminerande? Om inte, vilka brister pekar de på?
- Hur hänger likabehandlingsarbetet ihop med de mänskliga rättigheterna? Undersök t ex kopplingen till den allmänna deklarationen om de mänskliga rättigheterna.

Tips på källor

Diskrimineringsombudsmannen www.do.se

Jämställt www.jamstallt.se

Amnesty www.amnesty.se

Regeringen om mänskliga rättigheter www.manskligarattigheter.se

Svenska FN-förbundet www.fn.se (se vidare under mänskliga rättigheter)

FN om mänskliga rättigheter <http://www.un.org/en/sections/what-we-do/protect-human-rights/index.html>

Barn- och elevombudet (BEO) www.skolinspektionen.se/BEO/

Boken *Osköna normer*, Rädda Barnens Ungdomsförbund

UN Photo/Logan Abassi

Främlingsfientlighet i Europa

Över hela Europa vinner främlingsfientliga partier mark. Migrations- och integrationspolitiken debatteras flitigt i media och på nätet. I Sverige tog Sverigedemokraterna plats i riksdagen efter valet 2010 och blev i valet 2014 Sveriges tredje största parti. Detta trots att flera högt uppsatta partimedlemmar uppmärksammats i media för sina rasistiska uttalanden.

Det finns olika teorier och förklaringsmodeller kring vad det är som skapar och underblåser främlingsfientlighet. Många forskare och debattörer intresserar sig också för Internets roll i att sprida olika typer av extrema budskap i kommentarsfält, på bloggar och på egna sajter.

Exempel på ämnen

- Vilka teorier finns det kring varför främlingsfientligheten ökar i Europa just nu?
- Vilka likheter och skillnader finns mellan olika högerextrema partier i Europa? Välj några eller ett par länder och jämför!
- Hur har debatten kring migrationsfrågor förändrats i Sverige sedan Sverigedemokraternas inträde i riksdagen? Titta på t ex de stora dagstidningarnas debattsidor.
- Hur skiljer sig nätdebatten (välj t ex kommentarsfält på en stor dagstidning) från den tryckta debatten i frågan? Vad kan det finnas för skäl till detta?
- Vilken typ av argument framkommer på uttalat främlingsfientliga sajter på nätet? Hur kan man bemöta argumenten?

Tips på källor

Levande Historia www.levandehistoria.se

Ungdom mot rasism www.umr.se

Byrån för lika rättigheter www.likarattigheter.nu

Expo www.expo.se

Migrationsinfo www.migrationsinfo.se

Strömmens, Öyvind, *Det mörka nätet*, 2012

Gardell, Mattias, *Islamofobi*, 2010

Ungdom mot rasism, *Svar på tal – en antirasistisk handbok*, 2006

Bjurwald, Lisa, *Skrivbordskrigarna*, 2013

Diskriminering av romer – Hur ser det ut i Sverige?

Romer har funnits i Sverige i över 500 år, men först på 1960-talet fick den romska gruppen möjlighet att ansöka om svenskt medborgarskap. En närmare granskning av hur den romska gruppen behandlats i Sverige genom åren visar exempel på kränkningar som rasbiologiska experiment, tvångssterilisering och förföljelse.

År 2000 erkändes den romska gruppen som en av Sveriges nationella minoriteter, med rätt till särskilt skydd av deras språk och kultur och möjligheter till inflytande i samhället. Samtidigt är diskrimineringen av romer fortfarande stor i många av samhällets sektorer, något som bland annat FN:s granskningskommitté för rasism och etnisk diskriminering kritiserat Sverige för. Skolfrånvaron bland unga romer i Sverige är mycket hög och upp mot 90 % av vuxna romer saknar arbete. Tydlig diskriminering av romer på bostadsmarknaden utgör ett stort problem, liksom tillgången till sjukvård som kan försvåras på grund av bristande kommunikation. Många romer upplever att de utestängs från offentliga serviceinrättningar som affärer och restauranger.

Exempel på ämnen

- Hur ser diskriminering av romer ut i Sverige idag? Hur har den sett ut tidigare?
- Vad gör regering och kommuner för att motverka diskriminering?
- Vad tycker romska företrädare om det nuvarande läget i relation till det historiska?
- Hur ser situationen ut för unga romer i Sverige?
- Hur tycker olika aktörer i samhället (politiker, enskilda organisationer) att man ska arbeta för att stärka romers rättigheter?
- Hur ser debatten om romer ut i svensk media? (Jämför tex olika nyhetstidningar eller debattsidor.)

Tips på källor

Sveriges nationella minoriteter och minoritetsspråk www.minoritet.se

FN-förbundets tidskrift Världshorisont nr 1/11 och nr 4/10 <http://www.fn.se/om-oss/verksamhet-/varldshorisont/>

Diskrimineringsombudsmannen www.do.se

Regeringen, En långsiktig och samordnad strategi för romsk inkludering, <http://www.regeringen.se/sb/d/15546/a/187041>

UN Photo/Paulo Filgueiras

FN och diskriminering av kvinnor

Jämställdhet är en grundläggande mänsklig rättighet och har stor positiv socioekonomisk påverkan på ett samhälle. FN:s generalförsamling beslutade 2010 att skapa en stark FN-organisation för kvinnors mänskliga rättigheter. UN Women startade sitt arbete 1 januari 2011 och ska fokusera på att motverka våld mot kvinnor, att öka kvinnors deltagande i konfliktlösnings- och fredsarbete och att öka antalet kvinnor på ledande samhällspositioner.

Exempel på ämnen

- Hur arbetar FN med jämställdhetsfrågor?
- Varför bildades UN Women? Hur arbetar organisationen?
- Hur viktigt är jämställdhet för att uppnå global hållbar utveckling? Varför?
- Lär dig mer om sexuell och reproduktiv hälsa. På vilket sätt tror du det påverkar kvinnans ställning i samhället när hon har makten över sin egen kropp?
- Jämför kvinnors och mäns olika villkor i Sverige och annat valt land inom t ex arbetsmarknad, utbildning, hälsovård och representation i politiska beslut.
- Hur jämställt är Sverige? Jämför några olika branscher, typer av offentlig verksamhet eller andra delar av samhället.
- Hur jämställd är din skola? Gör t ex intervjuer eller en enkätundersökning. Finns det olika uppfattningar i olika grupper på skolan (lärare/elever, killar/tjejer, osv)?
- Hur drabbas pojkar och män av ett samhälle som inte är jämställt?

Tips på källor

FN:s befolkningsfond www.unfpa.org

Svenska FN-förbundet www.fn.se (se vidare under mänskliga rättigheter)

UN Women www.unwomen.org/en

UN Women Nationell Kommitté i Sverige www.unwomen.se

FN om mänskliga rättigheter, www.un.org/en/rights/index.shtml

Regeringen om mänskliga rättigheter www.manskligarattigheter.se

Diskrimineringsombudsmannen www.do.se

Barn- och elevombudet www.skolinspektionen.se/BEO/

Gapminder www.gapminder.org

Jämställd förskola och skola www.jamstalldskola.se

Byrån för lika rättigheter www.likarattigheter.nu

Marika Griehsel, *Wallströms resolution*, (film)

UN Photo/Martina Perret

Flicka – Extra utsatt

I många delar av världen tillhör flickor och unga kvinnor samhällets mest utsatta grupper. Varje dag beräknas 39 000 flickor som ännu inte fyllt 18 år bli bortgifta. Totalt beräknas 200 miljoner flickor och kvinnor ha blivit könsstympade. Flickor har också på många håll sämre tillgång till utbildning än pojkar. Om familjen inte har råd att skicka alla sina barn till skolan så är det ofta flickorna som får stanna hemma. Detta gör att unga kvinnor får sämre möjligheter än män att försörja sig själva och att göra fria val längre fram i livet.

Att stärka kvinnors och flickors rättigheter är ett mål i sig, men det är också ett viktigt steg i utvecklingsarbete och fattigdomsbekämpning. Studier har visat att när man stärker kvinnors och flickors rättigheter och deras utbildningsnivå höjs så kan det förbättra utvecklingen i ett helt samhälle.

Exempel på ämnen

- Vilka bakomliggande orsaker finns det till barnäktenskap och vad kan FN-systemet (t ex UNFPA) göra?
- Vilka framgångsexempel finns när det gäller arbetet för flickors rättigheter? Vad kan man lära av dem?
- Hur påverkas utvecklingen i ett land när flickors och kvinnors ställning stärks? Vilka globala utmaningar kan nås genom att man arbetar med flickors rättigheter?
- De globala målen för hållbar utveckling är väldigt tydliga gällande att all diskriminering av flickor och kvinnor ska upphöra, inklusive skadliga sedvänjor som barnäktenskap och könsstympning. Hur tror du det kommer att påverka världens flickor att detta nu nämns i de globala målen?
- Hur kan vi i Sverige bidra till att stärka flickors ställning i andra delar av världen?

Tips på källor

Svenska FN-förbundet, *Världshorisont nr 1/2013, barnäktenskap, och 1/2015, flickor*

<http://www.fn.se/om-oss/verksamhet-/varldshorisont/>

Svenska FN-förbundet, *Flicka*, <http://www.fn.se/flicka/>

Facebooksidan Stoppa barnäktenskap, www.facebook.com/stoppabarnakteskap

UNFPA, FN:s befolkningsfond, <http://unfpa.org/public/>

Too young to wed, utställning om barnäktenskap, <http://tooyoungtowed.org/>

Unicef, FN:s barnfond, <http://unicef.se/fakta>

UN Photo/Pierre Albouy

Människohandel – Vår tids slaveri

Människohandel, eller trafficking, är när människor utnyttjar andra människor som en handelsvara. Det kan handla om att man kidnappar någon eller att man lockar en fattig människa med löften om arbetstillfällen och en bättre framtid på en annan plats, men sedan istället utnyttjar eller säljer personen som obetald arbetskraft, i sexslaveri eller på annat sätt.

Hur många som utsätts för människohandel är svårt att beräkna men människohandeln är den tredje största formen av organiserad brottslighet i världen, efter handeln med vapen och droger. Enligt ILO, internationella arbetsorganisationen, är det vid varje given tidpunkt ungefär 2,5 miljoner människor som utsätts. Fler kvinnor än män faller offer för människohandel och även barn är en stor utsatt grupp.

Människohandel finns i hela världen. Den kan antingen vara internationell eller ske inom ett och samma land. Oftast förflyttas offren från fattigare länder till rikare eller från landsbygden in till städerna. Till Sverige beräknar man att det kommer mellan 400 och 600 offer för människohandel varje år.

Exempel på ämnen

- Vad gör FN-systemet och andra internationella organisationer för att stoppa handeln med människor?
- Hur ser situationen ut när det gäller människohandel i Sverige? Hur arbetar man här för att förhindra människohandel och för att hjälpa offer?
- Hur fördelar sig människohandeln över världen, vilka är de största ursprungs-, transit- och mottagarländerna, och varför är det så?
- Hur hänger människohandel ihop med handeln med vapen och droger?

Tips på källor

United Nations Office on Drugs and Crime www.unodc.org

FN:s barnfond www.unicef.se

Brottsförebyggande rådet www.bra.se (sök på människohandel)

Brottsoffermyndigheten www.brottsoffermyndigheten.se

UNODC:s kampanj Blue Heart <http://www.unodc.org/blueheart/>

Humantrafficking www.humantrafficking.org

Organisation mot barnsexhandel www.ecpat.se

Mot trafficking www.realstars.eu

UN Photo/Kibae Park

Företagens sociala ansvar

Under de senaste åren har företagens påverkan på människor och miljö blivit ett allt hetare ämne. Goda arbetsvillkor, miljöfrågor och säkerhet är inte lika tydligt reglerade i många delar av världen som det är i de flesta höginkomstländer och riskerar därför att bli ett problem när vi köper vissa varor. Konsumenterna ställer allt oftare krav, inte bara på kvaliteten på det de köper utan också på att det tillverkats på ett hållbart sätt.

En ökad medvetenhet och ett ökat engagemang i samhället har gjort att fler och fler företag tagit fram särskilda planer för arbetet med det som kallas Social Corporate Responsibility (CSR), företagens sociala ansvar. Många företag samarbetar till exempel med organisationsvärlden, skänker pengar och stöd till olika projekt och kampanjer och det finns märkningar för varor som tillverkats på ett schysst sätt. UN Global Compact är en plattform inom FN-systemet där företag som vill stärka sitt CSR-arbete kan bli medlemmar. Man förbinder sig då att arbeta med tio grundläggande principer och att rapportera om de framsteg man gjort varje år.

Exempel på ämnen

- Vad kan företag vinna på att aktivt ta ansvar för social och miljömässig hållbarhet?
- Hur arbetar företag här i Sverige och i resten av världen med CSR?
- Hur kan personer och organisationer påverka företag för att de ska ta mer ansvar för produktionsmetoder?
- Finns det några fall som uppmärksammats extra mycket de senaste åren? Vad har det fått för följder?

Tips på källor

UN Global Compact www.unglobalcompact.org

FN:s samarbeten med den privata sektorn www.business.un.org

CSR Sweden www.csrsweden.se

Rena Kläder www.cleanclothes.org

Fairtrade International www.fairtrade.se

Fairtrade center www.fairtradecenter.se

UN Photo/Cia Pak

Agenda 2030

Den 25 september 2015 antog världens stats- och regeringschefer en ny global utvecklingsagenda på ett toppmöte i FN i New York. Den kallas Agenda 2030 och innehåller 17 globala mål med 169 delmål för hållbar utveckling för alla människor och för vår planet. De globala målen för hållbar utveckling ersätter de åtta millenniemålen som skulle varit uppfyllda till årsskiftet 2015-16.

Exempel på ämnen

- Fördjupa dig i ett av de 17 globala målen.
- Hur gick det för millenniemålen egentligen? Uppfylldes målen?
- Vilka är de största skillnaderna mellan millenniemålen och Agenda 2030?
- Hur planerar Sveriges regering att jobba för att nå målen i Agenda 2030? Både inrikespolitiskt och utrikespolitiskt.
- Blir världen bättre? Hur?

Tips på källor

De globala målen www.globalamalen.se

Sustainable Development Goals

<http://www.undp.org/content/undp/en/home/sdgoverview/post-2015-development-agenda.html>

Bilagan Agenda 2030 <http://www.fn.se/om-oss/verksamhet-/utveckling-och-fattigdomsbekampning/agenda-2030-bilaga/>

Regeringen om Agenda 2030 <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/>

UNDP, *Blir världen bättre?*, 2015 (bok, finns på alla FN-skolor)

UN Photo/Paulo Filgueiras

Vart är världen på väg?

Utveckling är ett ord som kan betyda väldigt många olika saker. Det är vanligt att man mäter utveckling i ett land bara genom att titta på landets ekonomi, men man kan också ta hänsyn till saker som barnadödlighet, tillgång på rent vatten och hur många som kan läsa och skriva. Oavsett vilket mått man använder så har många människor en ganska dyster världssyn och tror inte alls att utvecklingen går framåt. Men det stämmer inte. Istället förbättras världen på många sätt. Fler barn går i skolan, en mindre andel av världens befolkning lever i fattigdom, och i många länder har antalet barn per kvinna minskat drastiskt. Samtidigt finns det fortfarande stora problem att ta itu med.

När vi pratar om omvärlden är det viktigt att vi har en rättvis bild av den, både för att vi ska kunna glädjas åt framstegen och för att vi ska kunna göra något åt det som behöver förändras. Att belysa de positiva förändringarna i världen kan också få fler människor att engagera sig. Vi kan göra skillnad!

Exempel på ämnen

- Vad tror människor om levnadsförhållandena för andra människor runtom i världen? Vilka skäl kan finnas till det?
- Vilka olika sätt att mäta utveckling finns, och vad finns det för fördelar och nackdelar med dem?
- Vilken bild av låginkomstländer får vi genom nyheter och media? Hur väl stämmer den bilden överens med verkligheten?
- Jämför utvecklingen i några länder eller regioner. Var i världen går utvecklingen fortast? Var går det långsammare?

Tips på källor

FN-förbundets webbplats om läget i världen www.varldskoll.se

Landdatabas www.globalis.se

Gapminder, sida som visualiserar global statistik www.gapminder.org

Svenska FN-förbundet www.fn.se (se vidare utveckling och fattigdomsbekämpning)

UNDP, blir världen bättre? www.undp.se/vad-tror-svenskarna

UNDP, Human Development <http://hdr.undp.org/en/humandev/>

UNDP, *Blir världen bättre?*, 2015 (bok, finns på alla FN-skolor)

UN Photo/Marco Dormino

Hunger i världen

Hunger och undernäring är ett av de största hindren för utveckling som finns. Det är också något som ofta sker i tysthet, i långdragna förlopp som inte ger rubriker i media med ändå orsakar stort lidande för många människor. Hunger och undernäring är inte bara ett problem i sig utan har också negativa effekter på immunförsvaret, inlärningsförmåga och produktivitet, något som skapar negativa spiraler och riskerar att fördjupa den fattigdom som redan finns. Tillgången på livsmedel påverkas mycket av globala skeenden som klimatförändringar och världshandel.

Exempel på ämnen

- Vilka delar av världen är mest utsatta för hunger? Varför? Hur kan hungern minskas?
- Hur definieras hunger, undernäring och extrem fattigdom? Hur hänger begreppen ihop?
- Ökar eller minskar hungern i världen? Hur påverkas situationen av klimatförändringarna? Av den ekonomiska krisen?
- Vad kan FN (bl.a. FAO och WFP), EU, Sverige, det civila samhället och enskilda svenska medborgare göra för att minska hungern i världen?
- Vilken del av det svenska biståndet kan ge effekt på matkrisen på lång och kort sikt?
- Välj ut några av de mest utsatta länderna och diskutera orsaker och möjliga vägar framåt.
- Hur påverkas hälsan, ekonomin och utvecklingen i stort i ett samhälle där många hungrar?

Tips på källor

FN:s livsmedelsprogram <http://sv.wfp.org>

FAO, FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation www.faanorden.se

The State of Food Insecurity in the World www.fao.org/publications/sofi/en/

Världstoppmötet om tryggad tillgång till mat www.fao.org/wsfs/world-summit/en/

UNDP, The Millennium Development Goals report 2014,

<http://www.un.org/en/development/desa/publications/mdg-report-2014.html>

Världsbanken www.worldbank.org

Gapminder, visualiserad global statistik www.gapminder.org

Brown, Lester, *Plan B 3.0*, 2008

UN Photo/Martine Perret

Skolmat

Utbildning är en väg ut ur fattigdom, men många fattiga familjer i världen har inte råd att låta sina barn gå i skolan. Barnen berövas därmed en möjlighet till en bättre framtid. Men när barnen erbjuds ett gratis mål mat i skolan varje dag har fler föräldrar möjlighet att låta sina barn få en utbildning. Mätta barn har också lättare att koncentrera sig och lära sig nya saker. Hunger hämmar barns förmåga att hänga med på lektionerna och har en negativ inverkan på hjärnans utveckling. Skolmat ger barn energi så att de kan växa och utvecklas. En utbildning ökar chanserna för barnet att ta sig ur fattigdom.

De flesta barn som inte får en utbildning är flickor. Tack vare skolmat sänder fler föräldrar sina döttrar till skolan. Det leder till att flickor får större handlingsutrymme och att samhällen blir mer jämställda. När flickor får utbildning minskar risken att de ska drabbas av hiv/aids, de får tillgång till nya sektorer i samhället och föder färre barn. Utbildade mödrar är mer motiverade att låta sina barn gå i skolan och barnen löper mindre risk att drabbas av svält och sjukdomar. Gratis skolmat är på så vis ett sätt att bryta fattigdomscyklar.

Exempel på ämnen

- Hur kan gratis skolmat bidra till en mer hållbar utveckling för ett land eller region?
- Vilka effekter har hunger på barns hälsa och utveckling?
- Vilka långsiktiga samhällsekonomiska effekter har hunger?
- Hur påverkar tillgången till utbildning enskilda individers och samhällets möjligheter till utveckling?
- Vilka andra åtgärder kan öka andelen barn som går i skolan? Jämför gärna några länder där utvecklingen gått starkt framåt, kan man se några likheter? Skillnader?

Tips på källor

World Food Programme www.wfp.org

Svenska FN-förbundet, www.fn.se/skolmat

De globala målen www.globalamalen.se

Sustainable Development Goals

<http://www.undp.org/content/undp/en/home/sdgoverview/post-2015-development-agenda.html>

UN Photo/JC McIlwaine

Nyckeln till utveckling

Jämställdhet är en nyckel till utveckling. Flickor och kvinnor utgör mer än hälften av jordens befolkning. Att inte ta tillvara deras kunskap och erfarenheter i arbetet för socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling är ett gigantiskt slöseri med mänskliga resurser.

Varje dag gifts ca 39000 flickor under 18 år bort mot sin vilja. Fler än 130 miljoner flickor och unga kvinnor i världen har könsstympats. Ingreppet leder till extrem smärta, komplikationer under graviditet och förlossning, och i värsta fall för tidig död. Omkring 800 flickor och kvinnor dör varje dag i samband med graviditet eller förlossning på grund av att kvinnors hälsa nedprioriteras i stora delar av världen.

FN:s generalförsamling antog under hösten 2015 Agenda 2030 i form av 17 nya globala mål för hållbar utveckling i världen. Delmål 5 är inriktat på att uppnå jämställdhet, vilket är en förutsättning för hållbar och fredlig utveckling.

Exempel på ämnen

- Hur ser lagar mot barnäktenskap ut i världens länder? Skiljer de sig åt? Hur? Varför?
- Vilka blir konsekvenserna för en flicka som gifts bort som barn?
- Lär dig mer om kvinnlig könsstympning. Vilka åtgärder vidtas för att stoppa könsstympningen i de länder där det förekommer? Vilka positiva effekter för utvecklingen i ett land medför utrotningen av kvinnlig könsstympning?
- Hur påverkar fattigdom ett barns möjligheter till utbildning?
- Hur kan investeringar i flickors utbildning främja ekonomisk utveckling och minskad fattigdom?

Tips på källor

Flicka <http://www.fn.se/flicka>

Skolmat <http://www.fn.se/skolmat>

Barnäktenskap <http://www.unfpa.org/child-marriage>

Könsstympning <http://www.unfpa.org/female-genital-mutilation>

Girls not brides <http://www.girlsnotbrides.org/>

De globala målen www.globalamalen.se

UN Photo/Evan Schneider

Hur går det för klimatet?

I slutet av 80-talet kom allt fler larmrapporter om ett klimat som höll på att förändras. FN gavs en huvudroll att samla världens länder för att göra något åt klimatfrågan. FN:s klimatpanel, IPCC, har sedan dess samlat tusentals forskare världen över som tillsammans har givit ut ett flertal rapporter. För detta arbete tilldelades IPCC Nobels fredspris 2007. Det har även genomförts en rad olika möten och förhandlingar mellan länder både inom ramen för klimatkonventionen (UNFCCC) och bland de länder som har skrivit under Kyotoprotokollet. Den senaste förhandlingen hölls 2015 i Paris i Frankrike (COP21). Världens stater är i stort sett överens om att människan påverkar klimatet och att något måste göras för att hindra den globala uppvärmning som detta ger upphov till. Samtidigt går åsikterna om hur detta ska göras och vem som ska hållas ansvarig vitt isär.

Exempel på ämnen

- Hur långt har man hittills nått i klimatförhandlingarna? Var står man idag? Vad kom de fram till under mötet i Paris? Presenterades några direkta åtgärder?
- Vilka stötestenar finns i förhandlingarna, och hur motiveras de olika ståndpunkterna i förhandlingarna av olika länder?
- Vilka förhoppningar och farhågor finns? Jämför uttalanden från olika länder!
- Vilka slutsatser har FN:s klimatpanel presenterat? Är klimatpanelen ifrågasatt?
- Vad skulle ett varmare klimat innebära för olika delar av världen? Jämför två områden eller gör en global karta över de största hoten.

Tips på källor

Svenska FN-förbundet, www.fn.se (se vidare under utveckling och fattigdomsbekämpning)

FN:s klimatkonvention (UNFCCC) <http://unfccc.int/2860.php>

COP21 <http://www.cop21paris.org/>

Kyotoprotokollet http://unfccc.int/kyoto_protocol/items/2830.php

Köpenhamnsmötet, Copenhagen Accord <http://unfccc.int/home/items/5262.php>

FN:s klimatpanel (IPCC) www.ipcc.ch/

Klimat i förändring, Naturvårdsverket www.naturvardsverket.se/sv/Start/Klimat/

Naturskyddsforeningen, www.naturskyddsforeningen.se

Alla klimatmöten har egna hemsidor. Sök t.ex. COP 19 för Qatar, COP 15 för Köpenhamn.

Rockström Johan och Wijkman Anders, *Den stora förnekelsen*, 2011

UN Photo/Christopher Herwig

Klimatsmart?

Klimatfrågan är utan tvekan den mest omtalade miljöfrågan i världen idag och den behandlas också intensivt i internationella förhandlingar. Det finns många olika sätt att angripa klimatfrågan. Utsläppsminskningar kan ske både via energieffektiviseringar och klimatsmart teknik och via en omställning till förnybara energikällor. Många menar att det krävs politiska regleringar och ekonomiska styrmedel för att åstadkomma detta, medan andra menar att det bör lämnas åt marknaden och medvetna konsumenter att styra företagen i rätt riktning. Förutom utsläppsminskningar är också anpassning av samhället ett viktigt ämne i klimatförhandlingarna. Hur ska länder som redan nu drabbas av klimatförändringarnas negativa konsekvenser anpassa sina samhällen till sådant som höjda havsvattennivåer, ökad risk för naturkatastrofer och förändrade förhållanden för livsmedelsproduktion?

Exempel på ämnen

- Beskriv någon eller ett par tekniska innovationer kring utsläppsminskning eller anpassning som finns tillgängliga idag. Hur används de, vilka för- och nackdelar har de och vad skulle krävas för att de skulle utnyttjas mer?
- Vilka är för- och nackdelarna med de vanligaste förnybara energikällorna? Vilka nya energikällor forskas det om just nu och hur skulle dessa kunna bidra till en minskning av utsläppen av växthusgaser?
- Vilka ekonomiska styrmedel diskuteras för att minska utsläppen av växthusgaser, och vilka är motargumenten? Jämför gärna politiken i två olika länder.
- Hur fungerar handeln med utsläppsrätter? Vad har den fått för effekt hittills?
- Vad innebär klimatkompensation och vad finns det för risker och möjligheter i detta?
- Hur kan vi som enskilda människor minska vår påverkan på klimatet?

Tips på källor

Världskoll www.världskoll.se (se vidare under index)

Energimyndigheten www.energimyndigheten.se

Naturskyddsföreningen www.naturskyddsforeningen.se

Naturvårdsverket www.naturvardsverket.se

Världsnaturfonden www.wwf.se

Klimatsmart www.klimatsmart.se

UNWTO Photo

Hållbar turism

Ett av elva jobb världen över är inom turism och turismsektorn beräknas vara den fjärde största exportsektorn i världen, enligt FN. Under 2012 reste över en miljard turister globalt och år 2030 kommer denna siffra förmodligen ha ökat till nästan 1,8 miljarder. FN:s generalsekreterare Ban Ki-moon har sagt att när turism behandlas på ett hållbart sätt så kan turism vara en drivande faktor för ekonomisk tillväxt och fattigdomsbekämpning. I själva verket har turism visat sig vara ett av de bästa sätten för de minst utvecklade länderna att öka deras deltagande i den globala ekonomin. Men klimatförändringarna är en av samtidens största utmaningar och många turistdestinationer är beroende av klimatet. När klimatet förändras så förändras också förutsättningarna för många turistverksamheter. Samtidigt bidrar även turismen till klimatförändringarna genom bland annat ökad transport, nedskräpning, ökad vattenanvändning och förlust av biologisk mångfald. Turismen är därmed viktig för ekonomisk utveckling, men både hotas av och bidrar till klimatförändringarna. Genom att skapa en hållbar och ekovänlig turism kan vi skydda klimatet och miljön samtidigt som de minst utvecklade länderna kan bli ekonomiskt starkare.

Exempel på ämnen

- Hur påverkar de globala klimatförändringarna turismsektorn negativt? Titta på ett specifikt land eller jämför.
- Vilka länder är mest utsatta för klimatförändringar när det gäller turistnäring?
- Undersök turism i ett eller flera länder. Vilka negativa effekter har turismen på miljön/klimatet i dessa länder? Jämför gärna.
- Vad innebär hållbar turism eller eko-turism? Vad gör turismen hållbar och miljövänlig?
- Hur bidrar turism till fattigdomsbekämpning? Titta på ett specifikt land eller jämför.
- Vilka organisationer finns det i Sverige som jobbar för hållbar turism, och hur jobbar dessa?

Tips på källor

FN:s miljöprogram www.unep.org (se under resource efficiency -> business -> sectoral activities)

Världsnaturfonden www.wwf.panda.org (sök på tourism)

Schyst resande www.schystresande.se

Omvärlden www.omvarlden.se (sök på turism)

World Tourism organization www2.unwto.org

Rapport om turism och grön ekonomi av UNWTO och UNEP,

http://www.unep.org/greeneconomy/Portals/88/documents/ger/ger_final_dec_2011/Tourism%20in%20the%20green_economy%20unwto_unep.pdf